

Przemysław MAJEWSKI*

TRANSPORT TOWARÓW NIEBEZPIECZNYCH W ŚWIETLE NOWELIZACJI UMOWY ADR 2007 - 2009

Wprowadzenie

Nieustanny rozwój nauki, który przekłada się na wzrost możliwości przemysłu w zakresie wytwarzania i stosowania w procesach produkcyjnych nowych towarów niebezpiecznych oraz permanentne wysiłki legislacyjne mające na celu wzrost stopnia bezpieczeństwa ludzi i środowiska naturalnego w obszarze stosowania i transportu drogowego wymuszają cykliczną nowelizację przepisów w tym obszarze - Umowy ADR¹.

Aktywność organizacji międzynarodowych na przestrzeni ostatnich 20 lat ma wszelkie znamiona tak modnego obecnie określenia, jakim jest globalizacja². Spojrzenie na problemy transportu europejskiego przestało mieć charakter regionalny, ograniczający działania i plany do krajów członkowskich UE. Rozwój transportu postrzegany jest przez kreatorów polityki transportowej w aspekcie ogólnoeuropejskim, a nawet transkontynentalnym. Do najważniejszych podmiotów europejskiej polityki transportowej należą: EKG ONZ³, EKMT⁴ oraz Unia Europejska (UE). Organizacje te podejmują wszelkie starania w celu zharmonizowania inicjatyw i decyzji w zakresie tworzenia spójnego europejskiego systemu transportowego.

Po polskich i europejskich drogach codziennie przewozi się setki tysięcy ton towarów niebezpiecznych⁵ służących do różnych celów: technologicznych, konsumpcyj-

* kpt. mgr Przemysław MAJEWSKI - Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych,

¹ ADR - skrót zaczerpnięty zarówno z języka angielskiego: The European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road, jak i języka francuskiego: l'Accord Europeen Relatif Au transport International des Merchandises Dangereuses par Reute.

² Globalizacja - bardzo szeroki i złożony proces, mający wpływ na wszystkie sfery naszego życia: ekonomiczną, społeczną, polityczną, kulturową itd., w skali ogólnoswiatowej, którego zasadniczą cechą jest integrowanie działań, procesów i podmiotów w ogólnoswiatowy (globalny) system. Por.: T. Jemioło, *Globalizacja szanse i zagrożenia*, Warszawa 2000, s. 5

³ EKG ONZ - Europejska Komisja Gospodarcza ONZ.

⁴ EKMT - Europejska Konferencja Ministrów Transportu.

⁵ Towar niebezpieczny - to materiał (substancja, preparat, mieszanina, odpad) oraz przedmiot (wyrób

nych (paliwa) oraz wykorzystywanych przez siły zbrojne w operacjach wojskowych, w procesach szkoleniowych i mobilizacyjnych. Ze statystyk wynika, że najczęstszymi przyczynami zdarzeń w transporcie drogowym towarów niebezpiecznych jest nieprzestrzeganie przepisów dotyczących ich przewozu, a wyspecjalizowane jednostki Państwowej Straży Pożarnej wyjeżdżają na akcje ratownicze średnio co 15 minut⁶. Ponadto rozrastający się w szybkim tempie rynek przewozów drogowych jest jednym z czynników pobudzających naszą gospodarkę, a nieustanny rozwój nauki jest czynnikiem wzrostu możliwości przemysłu w zakresie wytwarzania i stosowania w procesach produkcyjnych nowych towarów niebezpiecznych. Zasady bezpiecznego przewozu drogowego tego typu towarów w ruchu krajowym i międzynarodowym są uregulowane umową europejską, dotyczącą przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, określoną skrótem ADR, która jest podstawowym aktem prawnym w omawianej gałęzi transportu.

Stosowanie zasad ADR oznacza, że ładunki, w tym szczególnie niebezpieczne, które są przemieszczane po drogach mają nie tylko takie same nazwy i numery rozpoznawcze (identyfikacyjne), ale także są w ten sam sposób badane, klasyfikowane, pakowane i znakowane. Znajomość tych przepisów jest obowiązkiem wszystkich uczestników drogowego przewozu towarów niebezpiecznych, a zwłaszcza kierowców, którzy muszą zdobyć odpowiednią wiedzę i uprawnienia w zakresie przewozu tych towarów.

Umowa ADR

ADR to europejska umowa dotycząca *międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych*, sporządzona w Genewie 30 września 1957 roku pod auspicjami Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych, opracowana i wydana przez Europejski Komitet Transportu Wewnętrzny i od tego czasu podlega stałej modernizacji, ratyfikowana przez Polskę w 1975 r., a tekst przepisów został ogłoszony w załączniku do Dz. U. Nr 35, poz. 189, wprowadzony w życie Rozporządzeniem Ministra Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 02 grudnia 1983 roku w sprawie warunków i kontroli przewozu drogowego towarów niebezpiecznych.

Umowa ta stanowi wieloletni dorobek międzynarodowej grupy ekspertów z różnych dziedzin nauki i techniki z uwzględnieniem specyfiki danego rodzaju transportu w oparciu o zalecenia ONZ. Powyższe uregulowania prawne wpływają przede wszystkim na unifikację w skali europejskiej wymagań technicznych i prawno-organizacyjnych, co w efekcie podnosi poziom sprawności funkcjonowania transportu, bezpieczeństwa oraz umożliwia prowadzenie szeroko rozumianych kontroli drogowych i granicznych.

Umowa ADR składa się z umowy głównej oraz z załączników A i B, będących jej integralną częścią. Umowa główna określa stosunki prawne między uczestniczącymi państwami, natomiast przepisy regulujące w szerokim zakresie warunki przewozu poszczególnych towarów niebezpiecznych w międzynarodowym transporcie samochodowym są zawarte w jej załącznikach. Załączniki A i B podzielone są na dziewięć części,

zawierający materiał niebezpieczny), których przewóz regulowany jest umową ADR, Por.: K. Grzegorzczak, B. Hancyk, R. Buchnar, *Towary niebezpieczne w transporcie drogowym - ADR 2007-2009*, Błonie 2007, s.7

⁶ *Oznaczenie w przewozie drogowych materiałów niebezpiecznych*. [online]. [dostęp: 07 września 2007]. Dostępny w Internecie: <http://www.straz.gov.pl/?/pl/prewencja>.

przy czym załącznik A zawiera części od 1 do 7, a załącznik B części 8 i 9. Każdy z załączników podzielony jest na poszczególne działy tematyczne (Tabela 1).

Tabela 1. Części tematyczne załącznika A i B do umowy ADR

ZAŁĄCZNIK A	ZAŁĄCZNIK B
1. Przepisy ogólne 2. Klasyfikacja 3. Wykaz towarów niebezpiecznych, przepisy szczególne oraz wyłączenia dotyczące towarów niebezpiecznych pakowanych w ilościach ograniczonych. 4. Przepisy dotyczące stosowania opakowań i cystern. 5. Procedury nadawcze. 6. Wymagania dotyczące konstrukcji i badań opakowań, Dużych Pojemników do Przewozu Luzem (DPPL), dużych opakowań i cystern. 7. Przepisy dotyczące warunków przewozu, załadunku, rozładunku oraz manipulowania ładunkiem	8. Wymagania dotyczące załogi pojazdu, wyposażenia, postępowania i dokumentacji. 9. Wymagania dotyczące konstrukcji i dopuszczenia pojazdów

Źródło: Opracowanie własne

Przepisy zawarte w Umowie ADR odnoszą się do wszystkich uczestników procesów transportowych (organizatorów czy współorganizatorów transportu), ale również do producentów środków chemicznych, opakowań czy pojazdów przeznaczonych do przewozu towarów niebezpiecznych (Tabela 2).

Tabela 2. Relacje przepisów ADR w stosunku do uczestników przewozu

NUMER I NAZWA CZĘŚCI TEMATYCZNYCH ZAŁĄCZNIKÓW		ADRESAT PRZEWOZU
1	Przepisy ogólne	<u>Wszyscy uczestnicy przewozu</u>
2	Klasyfikacja	Producenci materiałów niebezpiecznych oraz ich nadawcy
3	Wykaz materiałów niebezpiecznych, przepisy szczególne oraz wyłączenia towarów niebezpiecznych pakowanych w ilościach ograniczonych	<u>Wszyscy uczestnicy przewozu</u>
4	Przepisy dotyczące stosowania opakowań i cystern	Nadawcy i przewoźnicy
5	Procedury wysyłkowe	Nadawcy
6	Wymagania dotyczące konstrukcji i badań opakowań, DPPL, dużych opakowań i cystern	Producenci (projektanci) opakowań i cystern, dozór techniczny (jednostki badawcze i dopuszczające)
7	Wymagania dotyczące warunków przewozu, załadunku, rozładunku oraz manipulowania ładunkiem	Nadawca, załadowca, przewoźnik i odbiorca materiału niebezpiecznego
8	Wymagania dotyczące załogi pojazdu, wyposażenia, postępowania i dokumentacji	Przewoźnicy
9	Wymagania dotyczące konstrukcji i dopuszczenia pojazdów	Producenci pojazdów i przewoźnicy

Źródło: Opracowanie własne

Ponadto Umowa oparta jest na podziale na działy, a każdy dział na rozdziały i podrozdziały, toteż w obrębie każdej części numer podawany jest wg określonej kolejności, a w koniecznych przypadkach dalej na: punkty, podpunkty itd. (rys. 1).

Centralnym punktem struktury Umowy ADR jest „Wykaz towarów niebezpiecznych”⁷ (wg numerów UN⁸). Dla większości użytkowników przepisów pierwszy praktyczny kontakt z umową ADR rozpoczyna się od tego wykazu.

⁷ Wykaz towarów niebezpiecznych – tzw. Tabela A, Umowa ADR rozdział 3.2.

⁸ UN – numer rozpoznawczy zagrożenia towaru niebezpiecznego (tzw. kod Kemlera zwany również numerem ONZ) to czterocyfrowy numer rozpoznawczy, nadany przez ekspertów ONZ i zamieszczony w tablicy A części 3 ADR. Por.: T. Pusty, *Przewóz towarów niebezpiecznych. Poradnik kierowcy*, Warszawa 2003, s. 20



Rys. 1. Numeracja przepisów w umowie ADR

Źródło: Opracowanie własne

W Tabeli A zawarte są nie tylko towary dopuszczone do transportu masowego (w cysternach czy luzem), lecz również wszystkie pozostałe substancje i przedmioty niebezpieczne, przewożone zazwyczaj w małych opakowaniach (w bębnach, kanistrach, skrzyniach itp.). Dla wygody użytkownika wykaz został tak zbudowany, aby wszystkie informacje dotyczące tego samego numeru rozpoznawczego (tzn. jednego materiału lub grupy materiałów o podobnych właściwościach) znajdowały się zawsze w jednym wierszu tabeli, przebiegającym przez dwie sąsiednie strony. Dodatkowo dane identyfikujące ładunek (jego numer UN i opis) podane są z obu stron każdego wiersza, natomiast nad każdym numerem kolumny umieszczony jest numer przepisu, który zawiera wymagania transportowe opisane symbolem literowo-cyfrowym podanym w tej kolumnie (Tabela 3 i 4).

Należy podkreślić, że Tabela A (wykaz towarów niebezpiecznych) nie zawiera wielu ogólnych wymagań przewozowych, podanych w części 1 oraz w przepisach ogólnych pozostałych części nowej struktury umowy ADR. Nie znajdziemy tu symboli tych wymagań, które dotyczą wszystkich klas materiałów, jak również wymogów dotyczących szkolenia kierowców i doradców ds. bezpieczeństwa, obowiązków uczestników przewozu lub dokumentacji.

Tabela 3. Przykładowy nagłówek lewej strony Tabeli A

Nr UN	Nazwa i opis	Klasa	Kod klasyfikacyjny	Grupa pakowania	Przepisy szczególne	Ilość ograniczona	Opakowanie			Cysterna przenośna	
							Inst. pakow.	Szczeg. przepisy pakow.	Pakow. razem	Instrukcje	Przepisy szczegól.
	3.1.2	2.2	2.2	2.1.1.3	3.3	4.4.6	4.1.4	4.1.4	4.1.10	4.2.5.2	4.2.5.3
1	2	3	4	5	6	7	8	9a	9b	10	11

Źródło: Umowa ADR 2007

Tabela 4. Przykładowy nagłówek prawej strony Tabeli A

Cysterna ADR		Pojazd do przew. luzem	Kategoria transp., kod ogr. przejazd przez tunele	Przepisy szczególne dotyczące przewozu				Numer rozpozn. zagrożenia	Nr UN	Nazwa i opis
Kod cysterny	Przep. szczegól			Sztuk przesyłek	Luzem	Załad rozład manip	Postępowanie			
4.3	4.3.5,6.8.4	9.1.1.2	1.1.3.6, 8.6	7.2.4	7.3.3	7.5.1.1	8.5	5.3.2.3		3.1.2
12	13	14	15	16	17	18	19	20	1	2

Wybrane Elementy Nowelizacji Umowy ADR 2007-2009

Przepisy ADR nowelizowane są w cyklu dwuletnim (z początkiem roku nieparzystego) i były już wielokrotnie zmieniane w przeszłości. Najistotniejsze cechy ostatnich nowelizacji charakteryzują się przede wszystkim:

- racjonalnym podziałem tekstu załączników A i B (ok. stron 1200) na 9 części tematycznych;
- wprowadzeniem jednolitego, pełnego wykazu substancji i przedmiotów niebezpiecznych wszystkich klas, uporządkowanych według ich numerów rozpoznawczych ONZ (numerów UN);
- zestawieniem wymagań przewozowych w postaci tabelarycznej;
- uproszczeniem sposobu numeracji przepisów.

Wszystko to było możliwe dzięki ścisłemu powiązaniu zarówno treści przepisów, jak też ich struktury z zaleceniami ONZ dotyczącymi transportu towarów niebezpiecznych, które stanowią bazę dla odpowiednich regulacji w przewozach morskich, lotniczych i kolejowych. W ten sposób uzyskano daleko idące ujednoczenie wymagań technicznych, obowiązujących w różnych rodzajach transportu i na różnych kontynentach. Jest to szczególnie istotne w transporcie intermodalnym⁹.

Obecny rok jest kolejnym rokiem nowelizacji Umowy ADR. Nowelizacja weszła w życie 1 stycznia 2007 r.¹⁰ z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu przejściowego (patrz ADR 1.6.1.1), co oznacza w praktyce, że przewóz towarów niebezpiecznych realizowany był na dotychczasowych zasadach (ADR 2005) do 30 czerwca 2007 r. Obecnie Umowa ADR obowiązuje w 42 państwach, w tym we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Obecna nowelizacja zawiera zmiany we wszystkich dziewięciu częściach umowy ADR, spośród których można wyróżnić te najważniejsze dotyczące:

- **w części 1:** ograniczeń przewozu towarów niebezpiecznych przez tunele drogowe oraz wyłączeń niektórych przewozów spod przepisów ADR;
- **w części 2:** klasyfikacji niektórych przedmiotów wybuchowych (ogni sztucznych), materiałów ciekłych zapalnych, materiałów trujących oraz materiałów zakaźnych;
- **w części 3:** zmian w wykazie towarów (w tym wprowadzenia kodów ograniczeń przewozu przez tunele) oraz podniesienia limitów wyłączeń dla towarów pakowanych w małych ilościach;
- **części 4:** instrukcji pakowania, kodowania cystern oraz zakazów pakowania razem różnych towarów;
- **w części 5:** oznakowania opakowań zbiorczych, oznakowania nadtlenuków or-

⁹ Transport intermodalny – przewóz ładunków wykorzystujących więcej niż jedną gałąź transportu, w której najważniejszą regułą jest wykorzystanie jednej jednostki ładunkowej, [online]. [dostęp 07 września 2007]. Dostępny w Internecie: <http://www.logistyka.net.pl.html>

¹⁰ Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U z 2007r., Nr 99, poz. 667).

ganicznych oraz przewozu próżnych nieoczyszczonych jednostek ładunkowych;

- **w części 6:** konstrukcji i badań aerozoli i naczyń ciśnieniowych;
- **w części 7:** warunków przewozu luzem materiałów zakaźnych;
- **w części 8:** dokumentów wymaganych podczas przewozu oraz kodów ograniczeń przewozu przez tunele;
- **w części 9:** uproszczenia badań technicznych homologowanych ciągników siodłowych.

Przedstawione przykłady nowych regulacji zapisów umowy ADR nie zawierają szczegółowego komentarza zmian wprowadzonych w wąskich specjalistycznych dziedzinach (np. w zakresie konstrukcji i badania opakowań czy ich oznakowania), które z uwagi na wysoki stopień złożoności zagadnień wymagają sięgnięcia do szczegółowych tekstów źródłowych umowy.

Mając na uwadze złożoność przepisów ADR oraz potrzeby wojska, poniżej przedstawiono szerzej najważniejsze ze zmian Umowy ADR 2007-2009.

Zmiany w części 1:

- wyłączenia niektórych przewozów spod przepisów ADR dotyczących przewozu wykonywanego lub nadzorowanego przez służby ratownicze po wypadku¹¹,
- wygasł przepis przejściowy 1.6.1.6, co oznacza, że od 01.01.2007 r. kierowcy pojazdów o DMC¹² do 3,5t w ilościach wymagających jego oznakowania muszą posiadać Zaświadczenie ADR,
- do dnia 31.12.2009 r. zakazy wjazdu do tuneli zostaną oznakowane w sposób jednolity przez umieszczenie przed tunelem znaków zakazu dotyczących przewozu towarów niebezpiecznych (Tabela 5) wraz z tabliczką wskazującą kategorię tunelu (Rys. 2). Określono 5 kategorii tuneli, mając na uwadze trzy główne zagrożenia:
 - a) wybuch;
 - b) uwolnienie gazu trującego lub lotnej cieczy trującej;
 - c) pożar.

oznaczając je literami od **A** do **E**:



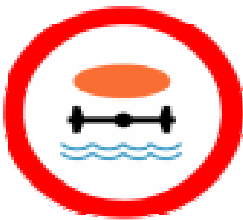
- A - nie ma ograniczeń dotyczących transportu towarów niebezpiecznych,
- B - ograniczenie dotyczy towarów niebezpiecznych zagrażających wybuchem o bardzo dużym zasięgu,
- C - ograniczenie dotyczy towarów niebezpiecznych zagrażających wybuchem o bardzo dużym zasięgu oraz zatruciem masowym,
- D - ograniczenie dotyczy towarów niebezpiecznych zagrażających wybuchem o bardzo dużym zasięgu, zatruciem masowym oraz pożarem o dużym zasięgu,

¹¹ Umowa ADR 1.1.3.1(d) i 1.1.3.1(f).

¹² DMC – dopuszczalna masa całkowita.

E - zakaz wjazdu pojazdów z jakimikolwiek towarami niebezpiecznymi oprócz: UN 2919, 3291, 3331, 3359 i 3373¹³,

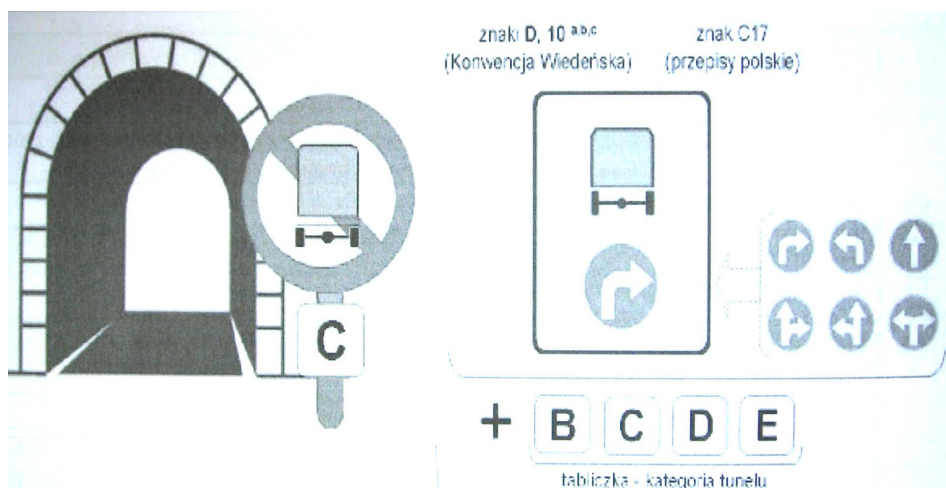
Tabela 5. Znaki zakazu dotyczące przewozu materiałów niebezpiecznych

 <p>B-13</p>	<p>Znak B-13 zakaz wjazdu pojazdów z materiałami wybuchowymi lub łatwo zapalnymi oznacza zakaz ruchu pojazdów przewożących, określone w odrębnych przepisach, materiały niebezpieczne klas: 1, 3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2 lub gazy palne klasy 2, w ilościach, dla których wymagane jest oznakowanie pojazdu tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej.</p>
 <p>B-13a</p>	<p>Znak B-13a zakaz wjazdu pojazdów z materiałami niebezpiecznymi oznacza zakaz ruchu pojazdów przewożących, określone w odrębnych przepisach, materiały niebezpieczne w ilościach, dla których wymagane jest oznakowanie pojazdu tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej.</p>
 <p>B-14</p>	<p>Znak B-14 zakaz wjazdu pojazdów z materiałami, które mogą skazić wodę oznacza zakaz ruchu pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, określone w odrębnych przepisach, klas 3, 4.3, 6.1, 6.2, 8, gazy trujące lub gazy żrące klasy 2, lub materiały zagrażające środowisku klasy 9, w ilościach, dla których wymagane jest oznakowanie pojazdu tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej.</p>

Źródło: Kodeks drogowy

- pozostawienia w mocy do 31 grudnia 2007 roku przepisów przejściowych 1.6.5.6 zezwalających na odstępstwa w zakresie wyposażenia jednostek transportowych w gaśnice jeśli zostały one wyposażone niezgodnie z ADR 2001;
- znaki i sygnały drogowe stosowane w celu wprowadzenia zakazu wjazdu do tunelu pojazdów przewożących towary niebezpieczne powinny być umieszczone w miejscach, gdzie możliwy jest wybór drogi alternatywnej, ponadto ograniczenia przejazdu przez tunele powinny być opublikowane i powszechnie dostępne.

¹³ Umowa ADR 1.9.5.2.2



Rys. 2. Oznakowanie tunelu drogowego kategorii „C”

Źródło: K. Grzegorzczak, *Komentarz z- część I do nowelizacji Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu towarów niebezpiecznych (ADR 2007), Towary Niebezpieczne, Zeszyt 1 (8), Marzec 2007*

Zmiany w części 3:

- Tabela A:
 - w nagłówkach kolumn (10) i (11) numery „4.2.4.2” i „4.2.4.3” zastąpiono odpowiednio numerami „4.2.5.2” i „4.2.5.3”,
 - kolumna 15 otrzymała nowe brzmienie: „Kategoria transportowa 1.1.3.6” (Kod ograniczeń przewozu przez tunele 8.6),
 - dokonano zmian w poszczególnych numerach UN (Tab. 6),
 - z wykazu usunięto towary niebezpieczne o następujących numerach UN: 1014, 1015, 1366, 1370, 1979 do 1981, 2005, 2445, 2600, 2662, 3051 do 3053, 3076, 3433, 3435 i 3461, a dodano o numerach UN: 3469 do 3473.

Zmiany w części 5:

- ustalono zamieszczanie w dokumencie przewozowym opisu sztuk przesyłek, nie tylko ich kody np.: „sto kanistrów” czy „sto kanistrów (3H2)”, a nie „sto (3H2)”,
- określono tylko jedną wymaganą kolejność zapisu informacji o towarze niebezpiecznym w dokumencie przewozowym, która jest następująca: numer UN towaru (poprzedzony literami UN), prawidłowa nazwa przewozowa, numery nalepek ostrzegawczych, grupa pakowania, jeżeli jest określona np.: UN 1230 METANOL, 3 (6.1), II,

Tabela 6. Zmiany dotyczące poszczególnych numerów UN

Nr UN	Kolumna	Zmiana
0042, 0060 oraz 0283	8	kod „P132” zastępuje się kodem „P132(a) lub (b)”
1202 (III gr. pakowania)	19	skreśla się kod „S2”
2009	20	umieszcza się numer „40”
2797	9(b)	umieszcza się kod „MP15”
2911	9(a)	numer „4.1.9.1.3” zastępuje się wyrazami „Patrz 4.1.9.1.3”.
2912	12	kody „L2,65CN(+) S2,65AN(+)” zastępuje się kodami „S2,65AN(+) L2,65CN(+)”
3095 (I gr. pakowania)	14 i 20	w kolumnie (14) umieszcza się kod „AT”, a w kolumnie (20) umieszcza się numer „884”
3291	16	umieszcza się kod „V1”
3313 (III gr. pakowania)	9(a)	skreśla się kod „B4”
3344	9(a)	skreśla się „PP80”
3376	4 i 6	numer „II” zastępuje się numerem „I” oraz skreśla się numer „28”

Źródło: Kodeks drogowy

- zastąpiono wzór nalepki 5.2 dla nadtlentków organicznych na nowy wzór nalepki:



Rys.3. Stara i nowa nalepka ostrzegawcza Nr 5.2

Źródło: Opracowanie własne

Zmiany w części 8:

- uchylono przepis 8.1.2.1(c) dotyczący obowiązku posiadania w pojeździe kopii tekstu głównego umowy specjalnej w przypadku, gdy przewóz realizowany jest na podstawie takiej umowy,
- wprowadzono dla każdego towaru „Kod ograniczeń przewozu przez tunele” (Tabela 7) w celu umożliwienia przewoźnikowi i kierowcy precyzyjnego określenia kategorii tuneli, przez które przewóz jest zabroniony albowiem w przypadku przewozu w tej samej jednostce transportowej dwóch lub więcej towarów o różnych kodach, należy użyć kodu towaru, którego dotyczy najwięcej ograniczeń.

Ponadto zgodnie z Zaleceniami ONZ dokonano nowelizacji ustawy dotyczącej „wykazu towarów niebezpiecznych, których przewóz drogowy podlega obowiązkowemu zgłoszeniu” (Tabela 8). Zgłoszenia dokonuje się w formie pisemnej, podając następujące dane:

- 1) numer UN towaru niebezpiecznego i jego prawidłową nazwę przewozową - zgodnie z umową ADR;
- 2) numer klasy oraz numer grupy pakowania, o ile występuje, a w przypadku towaru klasy 1 - kod klasyfikacyjny, zgodnie z umową ADR;
- 3) ilość towaru i sposób jego przewozu - odpowiednio w cysternie, luzem lub w sztukach przesyłki;
- 4) planowane miejsce i czas rozpoczęcia przewozu;
- 5) planowaną trasę przewozu;
- 6) odpowiednio imię, nazwisko i miejsce zamieszkania albo nazwę i siedzibę oraz adres przewoźnika, nadawcy i odbiorcy towaru.

Tabela 7. Kod ograniczeń przewozu przez tunele

Kod ograniczeń przewozu przez tunele dla całego ładunku	Ograniczenie
B	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii B, C, D i E
B1000C	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii B w przypadku, gdy całkowita masa netto materiałów wybuchowych w jednostce transportowej jest większa niż 1000 kg; Zakaz przejazdu przez tunele kategorii C, D i E
B1D	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii B i C w przypadku przewozu w cysternach; Zakaz przejazdu przez tunele kategorii D i E
B1E	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii B, C i D w przypadku przewozu w cysternach; Zakaz przejazdu przez tunele kategorii E
C	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii C, D i E
C5000D	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii C w przypadku, gdy całkowita masa netto materiałów wybuchowych w jednostce transportowej jest większa niż 5000 kg; Zakaz przejazdu przez tunele kategorii D i E
C1D	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii C w przypadku przewozu w cysternach; Zakaz przejazdu przez tunele kategorii D i E
C1E	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii C i D w przypadku przewozu w cysternach; Zakaz przejazdu przez tunele kategorii E
D	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii D i E
D1E	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii D w przypadku przewozu w cysternach lub luzem; Zakaz przejazdu przez tunele kategorii E
E	Zakaz przejazdu przez tunele kategorii E
—	Dozwolony przejazd przez wszystkie tunele (dla UN 2919 i UN 3331, patrz również 8.6.3.1)

Źródło: Umowa ADR

Podsumowanie

Złożoność problematyki związanej z drogowym przewozem towarów niebezpiecznych oraz stosunkowo częste okresy nowelizacji przepisów nakładają na organizatorów i współuczestników operacji transportowych obowiązek permanentnego doskonalenia kwalifikacji zawodowych. W związku z tym, że w jednostkach wojskowych (bojowych i logistycznych) przewóz drogowy, morski i lotniczy towarów niebezpiecz-

nych w celach operacyjnych (misje), szkoleniowych i mobilizacyjnych realizowany jest ze stosunkowo dużą częstotliwością i na różnych poziomach dowodzenia, to znajomość rozpatrywanej problematyki poszerzonej o znajomość przepisów RID, IMDG, ADN i IATA-DGR¹⁴ jest niezbędna, wśród poszczególnych grup osobowych kadry zawodowej.

Tabela 8. Wykaz towarów niebezpiecznych, których przewóz drogowy podlega obowiązkowi zgłoszenia

Klasa	Towary niebezpieczne, których przewóz drogowy podlega obowiązkowi zgłoszenia
1	materiały wybuchowe i przedmioty wybuchowe, przewożone w ilości, która zgodnie z umową ADR wymaga oznakowania jednostki transportowej tablicami barwy pomarańczowej
2	gazy grup: T, TF, TC, TO, TFC i TOC, przewożone w cysternie (cysternach) w ilości większej niż 3.000 litrów
3, 4.2, 4.3	towary zaliczone do I grupy pakowania, przewożone w cysternie (cysternach) w ilości większej niż 3.000 litrów
5.1	towary zaliczone do I grupy pakowania, przewożone w cysternie (cysternach) w ilości większej niż 3.000 litrów, nadchlorany, azotan amonowy oraz nawozy na bazie azotanu amonowego, przewożone w cysternie (cysternach) lub luzem w ilości większej niż 3.000 litrów lub 3.000 kg
5.2	towary przewożone w cysternie (cysternach) w ilości większej niż 3.000 litrów
6.1	towary zaliczone do I grupy pakowania, przewożone w cysternie (cysternach) w ilości większej niż 3.000 litrów
6.2	materiały zakaźne kategorii A
7	materiały promieniotwórcze o łącznej aktywności większej niż 3.000 A ₁ lub 3.000 A ₂ , przewożone w sztukach przesyłki typu B(U) i typu C, materiały promieniotwórcze przewożone w sztuce przesyłki typu B(M), materiały rozszczepialne, dla których suma wskaźników bezpieczeństwa krytycznościowego dla sztuk przesyłki przekracza 50, wypalone paliwo jądrowe materiały promieniotwórcze przewożone w warunkach specjalnych
8	towary zaliczone do I grupy pakowania, przewożone w cysternie (cysternach) w ilości większej niż 3.000 litrów

Źródło: Rozporządzenie Ministra Transportu z dnia 4 czerwca 2007 r. w sprawie towarów niebezpiecznych, których przewóz drogowy podlega obowiązkowi zgłoszenia (Dz. U z 2007, Nr 107, poz. 742)

Nietrudno zauważyć, że obowiązujące od 1 lipca 2007 r. nowe przepisy ADR bardziej na kierowcę niż na przewoźnika przenoszą całą odpowiedzialność za to, co dzieje się podczas takiego transportu. Jednakże znajomość ww. zagadnień przez wojskowych organizatorów i współuczestników operacji transportowych realizowanych

¹⁴ RID – regulamin międzynarodowego przewozu kolejami towarów niebezpiecznych,
IMDG – międzynarodowe przepisy dotyczące transportu morskiego towarów niebezpiecznych
ADN - przepisy europejskie o międzynarodowym przewozie towarów niebezpiecznych w żegludze śródlądowej,
IATA-DGR - przepisy dotyczące transportu towarów niebezpiecznych w międzynarodowym transporcie lotniczym.

z towarami niebezpiecznymi jest podstawowym warunkiem sprawnego i terminowego oraz bezpiecznego wykonania bojowych zadań transportowych¹⁵.

W Instytucie Dowodzenia WSOWL (Katedra Zabezpieczenia Działań Bojowych) dostrzeżono rangę problemu i w nowych programach szkolenia specjalistycznego oficerów oraz kształcenia podchorążych wprowadzono tematykę z zakresu transportu towarów niebezpiecznych. Należy sadzić, że rozszerzający się zakres stosowania i złożoność przepisów Umowy ADR będzie w najbliższym czasie implikować potrzebę zwiększenia ilości godzin dydaktycznych w ww. obszarze wiedzy w programach szkolenia specjalistycznego oficerów i podchorążych logistyki.

¹⁵ S. Hajt, P. Majewski, *Przewozy drogowe towarów niebezpiecznych*, Zeszyt Naukowy Nr 2(136), Wrocław 2005, s. 53